

nachoi: bevlogen christenen die de stad uittrokken en kozen voor een radicaal leven in eenzaamheid, geheel gewijd aan God. Veelal deden ze dat als kluzenaars, soms ook in kleine leefgemeenschappen, de eerste 'kloosters'. Vooral mannen en vrouwen die extreme vormen van ascese bedreven spraken tot de verbeelding van gewone gelovigen. De bekendste figuur is wel Sint Antonius uit Egypte, wiens biografie door Athanasius van Alexandrië uit de 4de eeuw een van de grootste bestsellers is geworden uit de hele antieke literatuur.

Maar de Egyptische woestijn heeft nog meer spraakmakende figuren opgeleverd. Lang niet altijd wilde men over hen complete levensverhalen lezen. Vaak was men op zoek naar pakkende uitspraken, nuttige lessen en inspirerende gedachten en anekdotes. Veel van deze korte teksten werden in de late oudheid verzameld en gebundeld, en wel op twee manieren, per betrokken persoon (alle verhalen over Antonius onder 'Antonius') en thematisch per onderwerp. Van deze laatste, zogenaamde 'systematische' collectie van circa 1200 'Vaderspreuken' (*Apophthegmata patrum*) is nu de eerste helft compleet vertaald in het Nederlands, vanuit de meerdelige editie in de Franse serie Sources Chrétiennes (1993-2005).

In dit boek vindt de lezer een tiental hoofdstukken met teksten: de onderwerpen variëren van 'aansporing van heilige vaders tot voortgang in volmaaktheid', via 'zelfbeheersing, niet enkel bij het eten, maar ook bij de overige roerselen van de ziel' en 'zich hoeden over niemand te oordelen' tot 'onderscheiding', om een paar categorieën te noemen. Het hoofdstuk 'verschillende verhalen ter beveiliging tegen de aanvallen waarmee de ontucht ons bestookt' zal wellicht meer lezers aantrekken dan dat over 'rouwmoedigheid'. De titels van de hoofdstukken klinken een beetje belegen, maar de verta-

ling als geheel is over het algemeen goed leesbaar. Dat geldt zeker voor de vele kleine dialogen, die dankzij een paar trefzekere ingrepen, adequaat zijn weergegeven. Het resultaat is des te opmerkelijker omdat de tekst het product is van een vertaalgroep, die er bovendien negen jaar aan heeft gewerkt. Het vertaalwerk was dus een waar 'monnikenwerk'. Ook de rustige typografie, met veel witregels, draagt bij aan het leesgenoegen.

De teksten zijn veelal niet langer dan een halve pagina en hebben een vrij voorspelbare structuur. Via een dialoogje of een korte beschrijving lopen ze uit in een markante uitspraak over het thema. Lang niet altijd zijn het boodschappen die een 21ste-eeuwse lezer direct zullen aanspreken, maar in hun radicaliteit stemmen ze vaak tot nadenken. Of tot verbazing en hoofdschudden. Wie speciaal op zoek is naar anekdotes van en over woestijnmoeders moet een beetje zoeken. Maar er zijn inderdaad een paar uitspraken die worden toegeschreven aan een 'amma', zoals Syncletica of Sarra. De uitgave is voorzien van een instructief nawoord, met onder meer een handzaam overzicht van 'asceten- en monniksliteratuur' uit de late oudheid (p. 243).

Dit is geen boek om systematisch van kaft tot kaft te lezen. Het is eerder geschikt om in te bladeren en er hier en daar wat uit te nemen, een boek voor erbij. Een prima uitgave voor op reis of op het nachtkastje. Hopelijk volgt het tweede deel binnen niet al te lange tijd, in elk geval graag vóór 2031!

Vincent Hunink

7 Stemmen uit de stilte

Vertaling: Vertaalwerkgroep Sint-Adalbertabdij Egmond

Uitgever: Ta Grammata, 2021

Uitvoering: paperback, 269 pag.

Prijs: € 19,90

Stemmen uit de woestijn

Vanaf ongeveer 300 verschenen in het Nabije Oosten en Egypte mo-

